

ORGANIZACJA KULTURY FIZYCZNEJ W KOŚCIELE RZYMSKOKATOLICKIM

Podjmując próbę ukazania organizacji kultury fizycznej w Kościele rzymskokatolickim skoncentrujemy swą uwagę na zagadnieniach będących w kręgu zainteresowania socjologii kultury fizycznej, ale także, niejako pomocniczo, na kwestiach lokujących się w centrum zainteresowania innych subdyscyplin socjologicznych, a mianowicie takich jak socjologia kultury, socjologia religii oraz socjologia Kościoła.

Prezentację zagadnienia cechować będzie zarówno podejście teoretyczne jak i empiryczne. W pierwszej kolejności zostaną przedstawione podstawowe socjologiczne stanowiska na temat rozumienia religii i Kościoła a następnie instytucjonalizacji katolickiej kultury fizycznej na świecie i w Polsce.

Religia jako przedmiot socjologii

W literaturze religioznawczej wyróżnia się sześć religii światowych (tj. religii przyciągających największą liczbę wyznawców i wywierających największy wpływ na losy świata), a mianowicie chrześcijaństwo, islam, hinduizm, buddyzm, konfucjanizm i judaizm. Wymienione religie posiadają cechy wspólne, takie jak rozróżnienie pomiędzy *sacrum* i *profanum*, tym, co nadprzyrodzone i świeckie. Elementem występującym we wszystkich religiach jest rytuał, dzięki któremu wartości, wzory i wierzenia docierają do społeczeństwa. Między religiami występują też różnice. Religia może przybrać formę wiary w zjawiska nadprzyrodzone i mieć charakter animizmu (wiara w duchy), ale także teizmu występującego w dwóch odmianach: politeistycznej (wiara w istnienie wielu bogów) i monoteistycznej (wiara w istnienie jednego boga). Może też przybrać formę realizmu transcendentnego, który polega na umożliwieniu człowiekowi jak najlepszemu wykorzystaniu swoich życiowych potencji. Zatem jest to religia bez sił nadprzyrodzonych, której najlepszym przykładem jest buddyzm.

Podstawową inspiracją badań w ramach socjologii religii są ustalenia trzech klasyków myśli społecznej, Karola Marksa, Emila Durkheima i Maxa

Webera, którzy są twórcami trzech następujących teorii: konfliktu, funkcjonalizmu i zmiany społecznej.

Teoria konfliktu. Karol Marks sam nie badał religii, ale wiedzę o niej przyjął od Ludwiga Feuerbacha. Stał na stanowisku, że religia sankcjonuje niesprawiedliwy system prawny i społeczno-polityczny przez odwracanie uwagi ludzi od ich nędznej egzystencji. Powoduje osłabianie ich dążeń reformatorskich. Marks nazwał religię „opium dla ludu”, uznając ją tym samym za pewien rodzaj odurzenia, które zabija dążenia do zmiany istniejącej sytuacji. Religia jest orężem walki o władzę a następnie jej utrzymanie. Sprzyja konserwowaniu istniejącego podziału na biednych i bogatych, rządzonych i rządzących przez roztaczanie wizji nagrody w przyszłym życiu. W ten sposób religia sankcjonuje i utwierdza istniejące nierówności społeczne.

Marks zaakceptował tezę sformułowaną przez Feuerbacha, że religia jest samo alienacją człowieka. Jednakże nie potępiał on religii, uważał, że jest ona „sercem pozbawionego serca świata”, co oznacza, że to w niej właśnie człowiek znajduje uspokojenie i oparcie. Nie oznacza to, że akceptował istniejący stan niesprawiedliwości społecznej. Religia jest wytchnieniem od bezwzględnej rzeczywistości, ale jest też przeszkodą w zmianie istniejącego, okrutnego systemu¹.

Teoria funkcjonalizmu. Emile Durkheim znaczną część swoich zainteresowań poznawczych poświęcił na badanie religii. Przygotował klasyczne dzieło *Elementarne formy życia religijnego*, które uchodzi za najważniejsze studium w zakresie socjologii religii. Durkheim uznał religię za czynnik integrujący, spajający i konsolidujący społeczeństwo. W oparciu o wspólne wartości, normy i przekonania, jakie daje ludziom religia, budują oni wspólną tożsamość. Religia to nie tylko sprawa wiary, ale także zbiorowych obrzędów (regularnych uroczystości i praktyk rytualnych), które są okazją do spotkania wyznawców oraz wzmacniania solidarności grupowej.

Religia ponadto jest tą instytucją społeczną, która daje odpowiedzi na pytania, na które nie jest w stanie dać nauka i cały porządek myślenia racjonalnego. Odpowiada na pytania dotyczące ludzkiej egzystencji, jak ludzie powinni żyć, określa sens życia i śmierci oraz co się dzieje z człowiekiem po śmierci.

Durkheim przypisywał religii ważną rolę kontroli społecznej. Wychodził on bowiem z założenia, że niemal wszystkie normy społeczne wywodzą się z przekonań religijnych. Ład prawny i moralny współczesnych społeczeństw osadzony jest na wartościach religijnych i ma religijne uzasadnienie. Dodać do tego należy, że w niektórych krajach, a zwłaszcza fundamentalistycznych, całe życie społeczne jest regulowane przez religię. Np. w krajach muzułmańskich zasady i normy życia wynikają z zapisów koranicznych².

1 K. Marx (1964), *Selected Writings in Sociology and Social Philosophy*, Baltimore.

2 E. Durkheim (1990), *Elementarne formy życia religijnego: system totemiczny w Australii*, Warszawa.

Teoria zmiany społecznej. Max Weber dostrzega w religii czynnik zmiany społecznej. Przykładem pozytywnej zmiany społecznej wywołanej przez religię jest rozkwit zachodniego kapitalizmu. W tym przypadku protestantyzm, zaś szczególnie kalwinizm, stał się źródłem dominującego na Zachodzie światopoglądu. To religia, zdaniem Webera, odegrała fundamentalną rolę w rozwoju struktur ekonomicznych i społecznych. To właśnie za sprawą kalwinistów pojawił się nowy model działalności ekonomicznej, w którym kładzie się nacisk na racjonalne planowanie, kalkulację, kumulowanie zysków, a następnie wykorzystywanie ich nie na realizację bieżących potrzeb, ale na inwestowanie w dalszy rozwój³.

W jaki sposób uzasadnia Weber wpływ protestantyzmu na rozkwit kapitalizmu? Kalwiniści uznają predestynację, a więc wierzą, że Bóg postanawia wcześniej o tym, które dusze będą zbawione, a które potępione, a wysiłki człowieka podczas życia nie mają w tym względzie żadnego znaczenia. Jednak zadaniem każdego kalwinisty jest asceza, co oznacza, że nie powinien on poszukiwać doczesnych przyjemności, ale pracować dla chwały Bożej. Choć decyzja Boga o losie każdego jest nieznana (wie tylko Bóg) i nieodwołalna, kalwiniści starają się odgadnąć swój przyszły los wychodząc z założenia, że pomyślność w życiu ziemskim może być zapowiedzią pomyślnego życia wiecznego. Kalwiniści zatem, szukając znaku wiecznego zbawienia, przez oszczędność i racjonalne decyzje, ciężką i systematyczną pracę angażowali się w działania, które stały się podstawą nowoczesnego kapitalizmu.

Wszyscy wymienieni klasycy myśli społecznej stali na stanowisku, że religia jest iluzją, że jest ona wytworem ludzi, że jest odpowiedzią na emocje i lęk przed egzystencjalnymi problemami. Przekonanie wyznawców o prawdziwości wiary i wadze rytuałów, w których uczestniczą, kłóci się bowiem, ich zdaniem, z faktem różnorodności religii w powiązaniu z różnymi typami społeczeństw⁴.

Kościół jako kategoria socjologiczna

Chrześcijaństwo wyłoniło się z judaizmu. Stało się samodzielną wspólnotą religijną, Kościołem w wyniku procesu instytucjonalizacji doświadczenia religijnego w postaci doktryny, kultu i organizacji. Nastąpiło to, gdy cesarz rzymski, Teodozjusz Wielki, w IV wieku uznał chrześcijaństwo za religię państwową. W XI wieku nastąpił rozłam w ramach chrześcijaństwa i wyłoniły się dwa kościoły: rzymskokatolicki (zachodni) oraz prawosławny (wschodni). W XVI wieku reformacja spowodowała zerwanie więzi z Rzymem i doprowadziła do wyłonienia się protestantyzmu. Dzisiaj religię chrześcijańską kon-

---

3 M. Weber (1994), *Etyka protestancka i duch kapitalizmu*, Lublin.

4 A. Giddens (2006), *Religia*. W: A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa.

stytuują Kościół rzymskokatolicki, Kościół prawosławny oraz liczne kościoły i wyznania (denominacje) w ramach protestantyzmu.

Podstawowym źródłem wiary dla wszystkich chrześcijan jest *Biblia*, która, jak wierzą, powstała z inspiracji Boga. Bóg jest czczony poprzez praktyki religijne i modlitwy. W ten sposób wierni dziękują Mu za wszystko i proszą o wsparcie w różnych sprawach. Ukrzyżowanie Chrystusa spowodowało, że krzyż stał się symbolem chrześcijaństwa, natomiast zmartwychwstanie stało się dowodem Jego Boskości.

Charakterystyczną cechą relacji występujących w społeczeństwie przednowoczesnym między Kościołem a całą sferą społeczno-kulturową była jego centralna pozycja w nadawaniu integrującego sensu i w określaniu norm oraz wzorów kulturowych. Zajmowanie określonych pozycji społecznych podlegało ścisłej kontroli systemu religijnego⁵.

Zdecydowanie inne miejsce zajmuje Kościół w społeczeństwie nowoczesnym, w którym owa jedność została zastąpiona pewną atomizacją i pluralizmem. Charakterystyczne dla społeczeństwa nowoczesnego pluralizm, liberalizm, wolny rynek spowodowały osłabienie pozycji Kościoła na rynku idei na rzecz alternatywnych orientacji życiowych, głoszących nowy sens życia oparty na hedonizmie i konsumpcjonizmie. W społeczeństwie pluralistycznym nikt, w tym także Kościół, nie ma monopolu na wartości i projekt życia, ale występuje indywidualna i społeczna świadomość przymusu wybierania. Przeobrażenia te spowodowały, że coraz powszechniejszym sposobem bycia członkiem Kościoła jest selektywne, indywidualne i wybiórcze czerpanie z wzorów i zasad tej instytucji.⁶

Powyższych przemiany nie należy jednak interpretować jako upadku czy zaniku religii. Raczej należy je postrzegać jako zmianę sposobu jej obecności w społeczeństwie. Owa zmiana polega na dezinstytucjonalizacji religii, co w konsekwencji oznacza rozdział społeczeństwa i religii, instytucji i religii, a także swoistego kryzysu kultury, w ramach której występowała pewna zbieżność religii z obszarami pozareligijnymi.⁷ W tym duchu wypowiada się J. Staniszkis, która postrzega ową zmianę jako pogłębienie przeżycia religijnego i interpretacji religii. Uważa, że wzmocni się „antysekularny nurt nawiązujący m.in. do Kanta, z jego zaleceniem, aby przyjąć istnienie Absolutu

---

5 Z. Dziubiński (2007), *Secularisation and Sport*. W: J. Kosiewicz [red.], *Social and Cultural Aspects of Sport*, Warszawa.

6 P. M. Zulehner (1987), *Das Gottesgerucht. Bausteine fur eine Kirche der Zukunft*, Dusseldorf; Borowik I. (1997), *Procesy instytucjonalizacji i prywatyzacji religii w powojennej Polsce*, Kraków; Mariański J. (1997), *Religia i Kościół między tradycją i ponowoczesnością. Studium socjologiczne*, Kraków.

7 P. Berger (1979), *The Heretical Imperative: Contemporary Possibilities of Religious Affirmation*, New York; Kempny M., Woroniecka G. [red.] (1999), *Religia i kultura w globalizującym się świecie*, Kraków.

choćby jako hipotezę. Bo bez tego nie będzie fundamentu dla ładu moralnego i ciągłości społeczeństw”⁸.

W społeczeństwach nowoczesnych ujawniły się trojakiemu rodzaju zjawiska czy tendencje w obszarze religii, religijności i doktryny Kościoła rzymskokatolickiego.

Subiektywizacja religii. Najwyraźniej widoczna w kościołach protestanckich, oznacza wycofywanie się sfery *sacrum* i związanych z nią wartości do przestrzeni zarezerwowanej dla religii. Subiektywizacja wiary polega na tym, że wiara traci swój obiektywny charakter i przestaje być sposobem wyjaśniania kwestii fundamentalnych dla człowieka, ale także traci moc w wymiarze etycznym oraz przestrzegania rytuału. Każdy człowiek ma prawo decydować o tym, w co wierzy i jak wierzy, co wybrać z dziedzictwa danej religii, a co odrzucić. W ten sposób religia dla współczesnego człowieka bardziej staje się doświadczeniem emocjonalnym, ma charakter mniej sformalizowany, a człowiek samodzielnie, bez potrzeby pośrednictwa Kościoła hierarchicznego, poszukuje kontaktu z transcendencją⁹

Fundamentalizm religijny. Polega na obronie wizji świata, w której wszystko jest na swoim miejscu, a pewne wartości i prawdy mają raz na zawsze ustalony porządek. Jest odwrotem od pluralizmu, konieczności dokonywania wyborów, jak określa Berger, „hermetycznego imperatywu codzienności”¹⁰. Polega na dosłownej interpretacji podstawowych pism i tekstów religijnych i wierze, że wynikająca z nich doktryna powinna obejmować wszystkie sfery życia człowieka, ogarniać całość doświadczeń jednostki i grup, na wzór, według terminologii Durkheima, „świętego baldachimu”¹¹. Przeciwstawia się wielu tendencjom zachodzącym we współczesnym świecie, a zwłaszcza eklezjologii i globalizacji. Fundamentalisci religijni stoją na stanowisku, że tylko jeden, a mianowicie ich światopogląd jest słuszny, natomiast wszystkie inne są fałszem i herezją.

Sakralizacja rzeczywistości. Polega na uświęcaniu obszarów, które z jednej strony nigdy nie miały pozytywnej sankcji w tradycji Kościoła, z drugiej, które utraciły walor *sacrum* w wyniku procesu sekularyzacji. Wiąże się to z koniecznością rezygnacji z totalnej krytyki świata doczesnego oraz obowiązujących w nim wartości. Polega na otwarciu się Kościoła na świat przyrodzony oraz uznaniu wysiłków człowieka, mających na celu doskonalenie tego świata w wymiarze materialnym, kulturalnym, społecznym i moralnym, za ważne i zasługujące na wsparcie. Przede wszystkim chodzi o te wysiłki, które są skierowane na doskonalenie samego człowieka, jego potencji ducho-

---

8 J. Staniszkis (2009), *Czy religia jest motorem postępu?* wiadomości.wp.pl – 13.08.2009.

9 T. Luckmann (1991), *Niewidzialna religia. Problem religii we współczesnym świecie*, Kraków; D. Hervieu-Leger (1999), *Le peclerin et le converti. La religion en mouvement*, Paryż.

10 T. Luckmann (1991), op. cit.

11 E. Durkheim (1999), *O podziale pracy społecznej*, Warszawa.

wych, intelektualnych, psychicznych i somatycznych. Polega to na ukazaniu teologicznej niesprzeczności świata doczesnego i „świata niebieskiego”, które niejako stanowią harmonijnie splecione etapy drogi prowadzącej do nadprzyrodzonego celu¹².

Międzynarodowy wymiar sportu katolickiego

Początki katolickiego ruchu sportowego w wymiarze międzynarodowym sięgają końca XIX i początku XX wieku, a jego pionierami były takie kraje jak Francja, Belgia i Włochy. Pomysł powołania międzynarodowej organizacji sportu katolickiego został wysunięty przez przewodniczącego FGSPF (Francja) dr Paula Michaux podczas zawodów gimnastycznych rozgrywanych między FGSPF (Francja), powołaną do życia w 1898 roku i FASCI (Włochy), organizacją powołaną w maju 1906 roku.

W 1908 roku w Rzymie odbył się Grand Concours Catholique de Gymnastique et de Sport. Wzięło w nim udział ponad 2000 sportowców przybyłych z Belgii, Francji, Irlandii, Kanady i Włoch. Papież Pius X objął patronatem niniejsze zawody i osobiście uczestniczył w poszczególnych wydarzeniach. Do uczestników spotkania mówił, aby katolickiemu ruchowi sportowemu przyświecały takie cele, jakie przyświecają Kościołowi.

W dniu 13 grudnia 1911 roku w Rzymie, pod przewodnictwem hrabiego de Mario Carpegna, została powołana Federation Internationale Catholique Education Physique et Sportive FICEP (Międzynarodowa Federacja Katolickiego Wychowania Fizycznego i Sportu), najpierw jako Union Internationale des Catholiques Oeuvres d'Education Physique UIOCEP. Do federacji przystąpiły: Alzacja (francuski region, który po 1870 roku stał się częścią Niemiec), Belgia, Francja, Holandia, Irlandia, Kanada, Luksemburg, Szwajcaria i Włochy. Celem FICEP było dotarcie do młodych sportowców i w duchu katolickim budowanie ponad granicami dobrych stosunków między narodami oraz promowanie własnego kraju na arenie międzynarodowej.

W 2007 roku FICEP konstytuowało 9 europejskich federacji sportu katolickiego (Austria, Belgia, Czechy, Francja, Niemcy, Polska, Słowacja, Szwajcaria, Włochy oraz 2 afrykańskie (Kamerun i Madagaskar) oraz blisko 4 miliony członków indywidualnych. FICEP jest organizacją pozarządową uznaną przez UNESCO i zatwierdzoną jako międzynarodowa organizacja katolicka przez Papieską Radę ds. Świeckich w Rzymie. Celem FICEP jest rozwijanie działalności sportowej i młodzieżowej w oparciu o chrześcijańskie i humanistyczne wartości.

Pierwsze ważne wydarzenie sportowe zorganizowane przez FICEP odbyło się w 1913 roku w Rzymie. W kolejnych latach FICEP był organizatorem

---

12 Z. Dziubiński (2008), *Kościół rzymskokatolicki a kultura fizyczna*, Warszawa.

wielu dużych imprez sportowych, w tym: Brno (1922), Paryż (1923), Praga (1929), Antwerpia (1930), Wiedeń (1936), Lublana (1938). Po II wojnie światowej, aż do 1989 roku, w międzynarodowym ruchu sportowym nie mogły uczestniczyć kraje tzw. bloku wschodniego. Od 1993 roku aktywnym członkiem FICEP jest Katolickie Stowarzyszenie Sportowe RP, które wspólnie ze Stowarzyszeniem „Parafiada” o.o. Pijarów jest organizatorem największej imprezy sportu katolickiego w ramach FICEP, a mianowicie Międzynarodowej Parafiady Dzieci i Młodzieży, w której w 1998 roku wzięło udział 3500 młodych sportowców z 18 krajów świata.

W 1948 roku, w wyniku inicjatyw podejmowanych przez UGSEL z Francji, powstała Federation Internationale de l'Enseignement Sportive Catholique FISEC (Międzynarodowa Federacja Sportu dla Wychowania Katolickiego), FISEC powstała z inicjatywy przedstawicieli następujących krajów: Belgia, Francja i Wielka Brytania.

Od 2006 roku FISEC uznawany jest jako profesjonalna organizacja sportu katolickiego, zarejestrowana w Międzynarodowym Komitecie Olimpijskim i zrzeszająca 13 następujących narodowych federacji: Austria (UKS), Flandria (SVS), Hiszpania (Emie), Francja (UGSEL), Wielka Brytania (CSSF), Węgry, Irlandia (Fisec Irlandia), Włochy (FISIAE), Malta (MSSF), Palestyna (De Hall), Holandia (SIS), Portugalia (Despoto Escolar), USA (FISEC USA).

Najwyższą władzą FISEC jest Zgromadzenie Generalne, które zbiera się w listopadzie każdego roku. Uczestniczy w nich po 2 przedstawiciele federacji narodowych krajów członkowskich. FISEC ma następujące organy kolegialne: Prezydium, Komitet Wykonawczy, Międzynarodową Komisję Techniczną, Komisję ds. Nauczania i Refleksji Pastoralnej oraz organy jednoosobowe: przewodniczący, dwóch wiceprzewodniczących, sekretarza i skarbnika.

Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale formalnie zostało powołane 29 kwietnia 1994 roku na Malcie i przyjęło nazwę Polisportive Giovanili Salesiane Europa. Uroczyste podpisanie statutu nastąpiło podczas uroczystej Mszy św. zorganizowanej dla uczestników Światowych Igrzysk Młodzieży Salezjańskiej. Statut podpisali przedstawiciele salezjańskich organizacji sportowych następujących krajów: Austria, Chorwacja, Czechy, Francja, Hiszpania, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia i Włochy. Inicjatorem powołania międzynarodowej Federacji było włoskie Polisportive Giovanili Salesiane, które już od 1978 roku (najpierw z Malcią, następnie z innymi krajami) zaczęło rozwijać sportowo-wychowawcze kontakty międzynarodowe.

W dniu 31 października 1999 roku w Madrycie podpisano nowy statut, który następnie w dniu 23 kwietnia 2002 roku został zatwierdzony w Brukseli przez Ministerstwo Sprawiedliwości Belgii jako Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale.

Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale, od kiedy padł pomysł powołania stowarzyszenia w wymiarze międzynarodowym, każdego roku organizuje Giochi Internazionali Della Gioventu Salesiana, które odbywają się w różnych krajach członkowskich. Uczestniczą w nich młodzi sportowcy salezjańscy (dziewczęta i chłopcy) z następujących krajów: Austria, Belgia, Białoruś, Bośnia, Brazylia, Chorwacja, Czechy, Egipt, Francja, Hiszpania, Iran, Irlandia, Izrael, Jordania, Liban, Litwa, Malta, Niemcy, Nigeria, Polska, Portugalia, Rosja, Serbia, Słowacja, Słowenia, Syria, Tunezja, Ukraina, Włochy, Zambia. Uczestnicy, podzieleni na dwie kategorie wiekowe, rywalizują w następujących dyscyplinach: koszykówka, piłka nożna 11-osobowa, piłka nożna 5-osobowa, piłka siatkowa i tenis stołowy.

Warto wspomnieć o dynamicznie rozwijających się międzynarodowych organizacjach sportu protestanckiego¹³. Niezwykle płodnym ruchem w zakresie krzewienia kultury fizycznej była YMCA – Chrześcijańskie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej – które było przede wszystkim związane z protestanckimi kościołami, choć w okresie późniejszym również z Kościołem rzymskokatolickim. Uznawało ono, opierając się na założeniach amerykańskiego lekarza L. H. Glicka, koncepcję człowieka jako jedności ciała, duszy i ducha. YMCA kształtowało całego człowieka, a przez sport starało się zainteresować go wartościami chrześcijańskimi i otoczyć duszpasterską opieką. Propagowało sport wśród dzieci i młodzieży, widząc w nim jednocześnie środek wychowania i formowania młodych¹⁴.

Ważną rolę w historii sportu katolickiego w Europie i na świecie odegrały nie tylko wymienione międzynarodowe federacje, ale także federacje narodowe, które mają w niektórych przypadkach dłuższą tradycję, i to one właśnie były inicjatorami powołania federacji międzynarodowych.

W tym miejscu nie można pominąć 110-letniej organizacji sportu katolickiego Francji – Federation Sportive et Culturelle de France FSCF. Federacja zo-

---

13 Warto tu wymienić Athletes in Action, które powstało w Stanach Zjednoczonych w 1996 r. Jego współpracownicy są zaangażowani w 138 krajach na 5 kontynentach. AIA stawia sobie trzy podstawowe cele: 1) pomaganie sportowcom w osiągnięciu najlepszych wyników sportowych, 2) rozwijanie międzynarodowych, przyjacielskich kontaktów przez sport, 3) przekazywanie ludziom sportu przesłania wiary chrześcijańskiej, a w szczególności prawdy o ważności osobistej relacji z Bogiem, <http://www.aisports.org/aia> – 15.08.2008.

14 Myśl o powołaniu YMCA narodziła się w Anglii w 1844 roku. Organizowane przez pastora Georgea Williama grupy modlitewne przybrały nazwę Young Men's Christian Association. Po przeniesieniu w 1851 roku idei YMCA na grunt amerykański objęła ona szybko swym zasięgiem cały świat. YMCA była i jest stowarzyszeniem apolitycznym i otwartym na dziewczęta i chłopców. Jest obecnie największą pozarządową organizacją młodzieżową w świecie, działającą w 154 krajach na wszystkich kontynentach i skupiającą ponad 55 milionów członków. Siedzibą władz europejskich i światowych YMCA jest Szwajcaria. YMCA prowadzi działalność charytatywną, ale także propaguje zdrowy tryb życia. Europejska YMCA koncentruje swe działania na wychowaniu młodzieży w oparciu o zasady etyki chrześcijańskiej. Ważną rolę w realizacji tego zadania odgrywa sport.

stała powołana 24 lipca 1898 roku z inicjatywy dr Paula Michaux. Początkowo występowała pod innymi nazwami. W 1932 roku uzyskała status organizacji użyteczności publicznej. Celem jej jest dążenie do fizycznego i moralnego wychowania dzieci i młodzieży chrześcijańskiej. W 1968 roku Federacja potwierdziła swą aktywność społeczno-kulturową i stała się Federation Sportive et Culturelle de France.

FSCF zarządzana jest przez Komitet Wykonawczy, składający się z 30 członków wybieranych podczas Walnego Zgromadzenia w tajnym głosowaniu co 4 lata. Federacja składa się z 19 lig regionalnych, 73 oddziałowych komisji, ponad 2 tys. klubów, 40 tys. wolontariuszy oraz liderów i ponad 500 tys. członków. W jej ramach prowadzone są systematyczne zajęcia sportowe w różnych dyscyplinach sportowych, rozgrywki i zawody, organizowane są obozy, kursy dla animatorów i młodzieży oraz konferencje i sympozja. Swoją działalność prowadzi w sektorze sportu i rekreacji oraz szeroko rozumianej kultury.

Jedną z katolickich narodowych organizacji sportowych, które odegrały istotną rolę w rozwoju sportu organizowanego na zasadach chrześcijańskich, jest niewątpliwie Centro Sportivo Italiano CSI (Włoskie Centrum Sportowe). Formalnie powołane zostało 5 stycznia 1944 roku z inicjatywy prof. Luigi Džudda. Z drugiej strony, CSI uznaje się za kontynuatora idei FASCI (Włoskiej Federacji Sportu Katolickiego), która została utworzona w 1906 roku i rozwiązana przez faszystowski reżim w 1927 roku.

Utworzeniu CSI towarzyszyło wielkie wsparcie Kościoła rzymskokatolickiego, włącznie z osobistym zaangażowaniem Piusa XII, który widział potrzebę działań edukacyjnych wśród młodzieży. Uznał, że istnieje potrzeba przekształcenia sportu ze zjawiska elitarnego w powszechne. Zalecał, aby CIS podjął próbę rozwinięcia sportu zgodnie z duchem chrześcijańskim, dla dobra jego uczestników w wymiarze moralnym i psychofizycznym. Ze sportu, jego zdaniem, trzeba uczynić silny system edukacyjny obejmujący jak największą ilość dzieci i młodzieży.

CSI jest federacją powołaną do promowania i rozwijania sportu organizowanego na zasadach chrześcijańskich wśród społeczeństwa włoskiego. Jest członkiem CONI (Włoskiego Komitetu Olimpijskiego), a także ma akceptację ze strony Konferencji Episkopatu Włoch. Dzisiaj CSI jest federacją posiadającą w swoich strukturach 13 tys. stowarzyszeń, 42 tys. zespołów sportowych, 101 tys. działaczy, arbitrów i animatorów oraz 850 tys. członków – sportowców. Centrum każdego roku organizuje ponad 8 tys. turniejów i zawodów sportowych oraz 300 tys. różnorodnych wyścigów.

Pierwsze formalizujące się działania w zakresie sportu katolickiego (gimnastyka, gry i zabawy ruchowe) w Niemczech, ale nie tylko, bo i w Austrii, Belgii, Szwajcarii i we Włoszech, sięgają roku 1900. Ważnym i niezwykle inspirującym do dalszych działań było spotkanie młodzieży kato-

lickiej Europy w roku 1908 w Watykanie z Piusem XII, podczas którego różnorodne inicjatywy katolickie na gruncie sportu otrzymały wsparcie Kościoła.

Dnia 16 września 1920 roku w Wurzburgu zostało powołane Deutsche Jugendkraft, a na prezesa został wybrany Carl Mosterts. Najwyższym organem kolegialnym Federacji jest DJK Bundestag. Posiedzenia tego organu odbywają się co 2 lata, podczas których omawiane są i ustalane wszystkie najważniejsze sprawy dotyczące rozwoju stowarzyszenia. W strukturach DJK uprawianych jest przeszło 50 dyscyplin sportowych i różnorodnych form ruchowych. Do najpopularniejszych należą: piłka nożna, siatkówka, tenis stołowy, tenis ziemny i gimnastyka. W 2007 roku Federacja liczyła ponad 521 tys. członków. DJK jest członkiem Niemieckiego Komitetu Olimpijskiego, Międzynarodowej Federacji Katolickiego Wychowania Fizycznego i Sportu oraz innych podmiotów krajowych i międzynarodowych.

Polisportive Giovanili Salesiane została powołana do życia 9 listopada 1967 roku w celu koordynowania działań salezjańskich podmiotów w wymiarze aktywności sportowej. Potrzeba taka wynikała zarówno z praktycznej obecności sportu w dziełach salezjańskich, jak i przesłania założyciela Towarzystwa Salezjańskiego św. Jana Bosko. PGS ma strukturę federacyjną, którą tworzą stowarzyszenia regionalne i lokalne. Kieruje się zasadami pluralizmu, demokracji i aktywnej solidarności międzyludzkiej. PGS kieruje swą ofertą w zakresie sportu w szczególności do młodzieży biednej, opuszczonej, która najbardziej potrzebuje miłości i ewangelizacji. W roku 2007, w roku Jubileuszu 40-lecia, Federację konstituowało blisko 2.200 stowarzyszeń regionalnych i lokalnych oraz blisko 110 tys. członków (dzieci i młodzież). W PGS prowadzone są systematyczne, całoroczne zajęcia dla dziewcząt i chłopców w kilkudziesięciu dyscyplinach sportu.

Krajowy wymiar sportu katolickiego

Po roku 1989¹⁵, po wielkim przełomie społeczno-politycznym w naszym kraju powołane zostały do życia trzy ogólnopolskie, katolickie stowarzyszenia kultury fizycznej: Katolickie Stowarzyszenie Sportowe Rzeczypospolitej Polskiej, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stowarzyszenie „Parafiada”¹⁶.

Katolickie Stowarzyszenie Sportowe Rzeczypospolitej Polskiej (KSS RP) zostało zarejestrowane 16 czerwca 1992 roku. Bezpośrednią inspiracją do

---

¹⁵ W okresie międzywojennym działały w Polsce stowarzyszenia Kościoła rzymskokatolickiego, które podejmowały zadania z zakresu kultury fizycznej.

¹⁶ Powstały również inne, mniejsze katolickie stowarzyszenia kultury fizycznej, ale także niekatolickie organizacje chrześcijańskie, jak: Prawosławna Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej i Luterkańska Organizacja Sportowa w Rzeczypospolitej Polskiej.

jego założenia był historyczny List Pastorski Episkopatu Polski *O zagrożeniach zdrowia i sportu* podpisany przez kardynałów, arcybiskupów i biskupów Polski 30 listopada 1990 r. na Jasnej Górze podczas 244 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski. Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Krajowe Zgromadzenie Delegatów, które zbiera się raz na 4 lata. W trakcie zebrania dokonuje ono podsumowania działalności w mijającej kadencji, określa priorytety na następne czterolecie, a także wybiera władze Stowarzyszenia, w tym Kapitułę Generalną. KSS RP realizuje zadania poprzez Parafialne Kluby Sportowe lub Wojewódzkie Związki PKS, którym powierza organizację imprez w różnych dyscyplinach sportowych. Imprezy te mają charakter międzynarodowy, ogólnopolski i regionalny, a ich celem jest upowszechnianie kultury fizycznej, sportu, rekreacji, turystyki, krajoznawstwa i czynnego wypoczynku dzieci i młodzieży, a także ich rodziców (organizacja festynów rodzinnych, wycieczek pieszych, wycieczek rowerowych itp.).

KSS RP jest organizatorem Ogólnopolskiej Pielgrzymki Sportowców na Jasną Górę oraz Ogólnopolskiego Oplątka dla sportowców i działaczy sportowych, które są realizowane pod patronatem Episkopatu Polski. Ma swój kwartalnik „Mistrz” i jest członkiem najstarszej katolickiej federacji międzynarodowej, jaką jest FICEP.

Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej została powołana z inicjatywy księży salezjanów, sióstr salezjanek oraz osób świeckich i zarejestrowana w dniu 29 czerwca 1992 roku. Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Zjazd Delegatów, który odbywa się co 4 lata. Podczas Zjazdu delegaci dokonują wyboru władz i określają priorytety na następną kadencję. SALOS RP ma trypoziomową strukturę organizacyjną, a mianowicie stowarzyszenia lokalne, stowarzyszenia inspektorialne i SALOS RP jako związek stowarzyszeń. Wszystkie stowarzyszenia salezjańskie posiadają osobowość prawną nadaną w wyniku rejestracji sądowej. Stowarzyszenie jest członkiem Polisportive Giovanili Salesiane Internazionale oraz członkiem Polskiego Komitetu Olimpijskiego. SALOS RP trzykrotnie była organizatorem Światowych Igrzysk Młodzieży Salezjańskiej, które odbyły się w Warszawie w 1997, 2001 i 2005 roku. Każdorazowo uczestniczyło w nich ponad 1,5 tys. młodych sportowców salezjańskich (dziewcząt i chłopców) z takich między innymi krajów jak: Algieria, Austria, Belgia, Białoruś, Bośnia-Hercegowina, Brazylia, Chorwacja, Czechy, Hiszpania, Litwa, Malta, Niemcy, Palestyna, Portugalia, Rosja, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Tunezja, Ukraina, Węgry, Włochy i Zambia.

Ważnym elementem programu SALOS RP jest prowadzenie działalności naukowej i wydawniczej. Każdego roku Stowarzyszenie organizuje ogólnopolskie sympozja naukowe, których celem jest budowanie teoretycznego zaplecza w zakresie humanistyki sportowej. Prowadzi także aktywną działalność wydawniczą.

Stowarzyszenie „Parafiada” im. św. Józefa Kalasancjusza zostało utworzone w 1992 roku i realizuje swoje cele oraz zadania według duchowości kalasantyńskiej i w nawiązaniu do tradycji współtworzonej przez ks. Stanisława Konarskiego i nowoczesnego na swe czasy Collegium Nobilium. Działania Stowarzyszenia koncentrują się przede wszystkim na szeroko pojętej opiece i asystencji w procesie wzrastania dzieci i młodzieży, szczególnie ze środowisk zagrożonych społecznie oraz znajdujących się w trudnych warunkach materialnych. Stowarzyszenie w swej pracy posługuje się oryginalnym, pi-jarskim systemem wychowawczym, który jest wykorzystywany do realizacji wielu cennych inicjatyw realizowanych w szkołach, klubach sportowych, domach dziecka, świetlicach i ogniskach, ale zawsze w jedności z parafią. Jedną z głównych form aktywności Stowarzyszenia jest coroczne organizowanie Międzynarodowej Parafiady Dzieci i Młodzieży.

Międzynarodowa Parafiada Dzieci i Młodzieży, poprzedzona organizacją parafiad lokalnych, regionalnych i diecezjalnych, jest konstytuowana przez trzy bloki programowe: 1) sportowo-rekreacyjny (stadion), obejmuje współzawodnictwo sportowe oraz gry i zabawy rekreacyjne, 2) kulturalny (teatr), obejmuje następujące dziedziny: konkursy plastyczne, literackie, muzyczne, historyczne, wiedzy, w tym m.in. wiedzy o sporcie oraz prezentacje artystyczne i muzyczne, 3) liturgiczno-ekumeniczny (świątynia), obejmuje współzawodnictwo w konkursach wiedzy: biblijnej, liturgicznej, z życia Kościoła oraz przygotowanie i czynny udział w modlitwie a także Eucharystii.

Stowarzyszenie „Parafiada” jest realizatorem wielu cennych programów sportowych, wychowawczych i kulturalnych, w których uczestniczą dzieci i młodzież z kraju i zagranicy. Z pewnością należą do nich: „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”, „Międzynarodowa współpraca i wolontariat”, „Moja mała Ojczyzna”, „Moja rodzina”, „Patriotyzm – z pokolenia na pokolenie”, „Pozaszkolne zajęcia sportowo-rekreacyjne”, „Warsztaty muzyczne”, „Warsztaty teatralne”, „siećM na Mazowszu”, „Katyń... ocalić od zapomnienia”